

Словеса пераѣ Славенскіа. Алфавитныя посе же Полскіа. Se menționează și influența lucrării lui Berinda asupra lexicografiei românești, amintindu-se lexiconul lui Mardarie Cozianul¹.

Întrucât stadiul actual al cercetărilor asupra Lexiconului lui Berinda ne permite să înțelegem mai bine caracterul influenței acestuia asupra lui Mardarie Cozianul, ne vom opri mai mult la această problemă.

Primul care a pus în lumină apropierea dintre lucrarea lui Berinda și lexicografia românească veche a fost același B. P. Hasdeu, care, vorbind în *Cuvinte din Bătrâni* despre începuturile lexicografiei românești, se oprește mai pe larg asupra unui lexicon descoperit de el în codicele sturdzan, și pe care îl numește *Лексикон Славенский*, constatând o asemănare evidentă între acest lexicon și lucrarea lui Berinda. De aici, Hasdeu ajunge însă la unele concluzii false și anume, observând că e mai puțin ordonat decât lexiconul lui Berinda și că are unele elemente în plus, Hasdeu conchidea că, fie Berinda a folosit acest dicționar, sistematizându-l, fie ambii au folosit un izvor românesc mai vechi, care, firește, îi era accesibil lui Berinda, fiindcă după părerea lui Hasdeu, acesta era român. Ideea aceasta a fost combătută de Bogdan în articolul citat, ca și de G. Crețu, ambii demonstrând că anterioară putea fi numai lucrarea lui Berinda, dezordinea lexiconului din codicele sturdzan datorându-se faptului că autorul anonim a luat nesistematic unele cuvinte din Berinda, revenind apoi asupra lor.

Apropierea, făcută de Hasdeu pentru prima oară, între cele două scrieri aparținând lexicografiei ucrainene și românești, a servit ca imbold pentru confruntări ulterioare. I. Bogdan, în articolul amintit, compară cu această sursă manuscrisul *lexiconului slavo-romin* aflat pe atunci la biblioteca publică din Petersburg². Constatând că de puternică este această influență, I. Bogdan, referindu-se și la lexiconul din codicele sturdzan, ajunge să formuleze primul ipoteza că «Lexicografia slavo-romină s-a dezvoltat în a doua jumătate a secolului al XVII-lea sub influența lexiconului slavo-rus al lui Berinda»³.

Foarte minuțios a studiat această problemă Gr. Crețu în prefața la lexiconul lui Mardarie Cozianul. Pornind de la lexicoanele slavo-române cunoscute până în 1900, Gr. Crețu reușește să determine nu numai amploarea influenței, dar și granițele ei în timp. El constată că, din cele 12 lexicoane manuscrise care îi erau cunoscute, șapte sînt prelucrări directe după Berinda⁴. Din celelalte cinci, trei sînt doar niște liste de câteva zeci de cuvinte, iar celelalte două, care reprezintă lucrări ample și cu totul independente de lexiconul lui Berinda, sînt destul de recente (prima a fost întocmită în 1778, cealaltă la jumătatea secolului al XIX-lea). După părerea lui Gr. Crețu, cel mai vechi dintre lexicoanele românești inspirate de Berinda e lexiconul lui Mardarie, care e datat din 1649⁵.

Astfel, concluziile lui Gr. Crețu nu numai confirmă ipoteza lui I. Bogdan, dar permit să se introducă și un amendament în formularea acesteia, în sensul extinderii granițelor în timp ale influenței exercitate de Lexiconul lui Berinda. Putem afirma că lexicografia română, începînd de la jumătatea secolului al XVII-lea și pînă în ultimele decenii ale secolului al XVIII-lea s-a dezvoltat sub influența Lexiconului lui Berinda⁶.

Una din mărturiile popularității de care s-a bucurat *Lexiconul lui Berinda* în țara noastră este și faptul că, devenit curînd după editare o raritate bibliografică (dovadă că îndată după 1650 s-a resimțit necesitatea reeditării lui), el se păstrează totuși în bibliotecile românești în exemplare din prima ediție. Exemplarul aflat la Biblioteca Academiei R.P.R. poartă parafa lui Gh. Asaki și are câteva note marginale în limba rusă, în ortografia veche.

Printre manuscrisele lui Hasdeu aflate la Academie se păstrează extrasele sale din această lucrare, cu observații marginale care dovedesc că pe Hasdeu îl preocupau, în legătură cu acest lexicon, și alte probleme decât cele despre care a scris în lucrarea citată. Anume, Hasdeu a căutat să găsească în acest lexicon răspuns la problemele sale de istorie a secolului XVII

¹ V. Nimețcu citează în această privință o lucrare sovietică recentă a lui M. F. Stanivski intitulată: *До початків в слов'яно-румунської лексикографії* în «Питання історії і діалектології східнослов'янських мов», вып. 7 din «Наукові записки Чернівецького держ. ун-ту», т. XXXI, Чернівці, 1958.

² Acest lexicon a fost cercetat și de M. Serghievski, în articolul *К истории славяно-румынской письменности* din *Сборник статей в честь акад. А. И. Соболевского*, Leningrad, 1928, p. 323.

³ Formularea aceasta e făcută cu rezerva «dacă lexiconul din Moscova (pe care I. Bogdan n-a avut ocazie să-l cerceteze) se va arăta a fi tot așa». Ori, cercetările ulterioare au dovedit că lexiconul păstrat la Moscova este făcut tot după modelul lui Berinda. Cf. art. lui Șt. Ciobanu, *Славяно-румынский словарь 6-ки Московского общества истории и древностей*, Nr. 240, în «Русский филологический вестник», Varșovia 1914, v. 71, pag. 75-89.

⁴ Lexicoanele pentru care Gr. Crețu a identificat această influență sînt: 1. Lexiconul lui Mardarie, 2. Lexiconul din Codicele sturdzan, 3. Lexiconul din Moscova, 4. Lexiconul lui Michaiu, 5. Lexiconul lui Mihai Logofătul, 6. Lexiconul de la Petersburg, 7. Lexiconul lui Misail.

⁵ Acest lexicon a fost întocmit așadar înainte de apariția celei de a doua ediții a Lexiconului lui Berinda (1653 în mănăstirea Kutein).

⁶ Pt. precizări în această privință cf. și art. lui Mircea Seche: *Schiță de istorie a lexicografiei române* în «Limba română», anul VIII (1959), nr. 6, p. 5.